

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาหรือวิจัยในเรื่องของนักเรียนนั้น นักการศึกษาในต่างประเทศได้ให้ความสนใจ คำนึงมาก จึงมีผลงานวิจัยกว้างขวาง เพราะนักศึกษเป็นกลุ่มบุคคลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในองค์การ หรือสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป

ในประเทศไทย การศึกษาวิจัยค่านักศึกษายังมีน้อย แต่ก็มีแนวโน้มที่จะมีมากขึ้น เพราะ ความจำเป็นด้านต่าง ๆ เช่น จำนวนนิสิตนักศึกษามีเพิ่มขึ้น ปัญหาयरุน ความเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษามีมากขึ้น และความเจริญของสาขาคานอุดมศึกษากว้างขวางขึ้นนั่นเอง เอกสารและงาน วิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้มีทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ จึงนำมาจัดรวบรวมเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกแก่การศึกษาเป็นกรณีไปดังนี้คือ

กิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ผู้วิจัยได้รวบรวมตั้งแต่ความรู้ พื้นฐานทั่วไปของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เช่น ความหมาย วัตถุประสงค์ ประเภทและการเข้าร่วม กิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา มีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังนี้

ความหมายของกิจกรรมนักศึกษา

การศึกษาเรื่องกิจกรรมนักศึกษา จะต้องทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า "กิจกรรมนักศึกษา" ให้เข้าใจเสียก่อน ลักษณะการให้ความหมายของนักการศึกษานั้น มีหลายทัศนะ เช่น เฟรดเดอริก (Robert W. Frederick) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของ

กิจกรรมนักศึกษา และกิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนช่วยเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ แต่การจัดกิจกรรมนักศึกษานั้นจะต้องอยู่ในความดูแลของอาจารย์และผู้บริหารอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมนักศึกษาจะต้องได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ ซึ่งเขาให้ความหมายของกิจกรรมนักศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้นโดยสมัครใจที่จะเข้าร่วมและดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบสนับสนุนจากอาจารย์ และไม่มีการให้หน่วยกิต หรือคะแนนใด ๆ ในอันที่จะช่วยให้นักศึกษาเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา¹ นอกจากนั้นกิจกรรมนักศึกษายังอาจหมายถึง โปรแกรมและการดำเนินงานซึ่งนักเรียนนักศึกษา หรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ ไม่มีการให้หน่วยกิต ต้องจัดหาเงินมาดำเนินการเอง แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมนักศึกษานั้น ต้องอยู่บนรากฐานหรือแนวทางที่จะดำเนินการให้เป็นไป σύμφωναตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้² นี้คือปรัชญาการจัดกิจกรรมของนักศึกษา หรือหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักศึกษาในขณะที่มีสภาพเป็นนักศึกษาในสถาบันการศึกษา นักการศึกษาไทยเองก็ได้ให้ความหมายของคำว่า "กิจกรรมนักศึกษา" อย่างน่าสนใจเช่นเดียวกันคือ สมพงษ์ ประทุมทอง กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งที่จัดขึ้นนอกเหนือจากหลักสูตร จัดขึ้นเพื่อประโยชน์และคุณค่าทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม จะได้ทั้งความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ในห้องเรียน

004173

¹ Robert W. Frederick, The Third Curricular (New York: Appleton Century Crofts, Inc, 1959), pp. 51-52.

² Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc, 1970), p.12.

³ Charles T. McClure, "Student Activities: College," in Encyclopedia of Education 8, (1971), pp. 494-500.

และถ้าเราจะหาได้เฉพาะความรู้ แต่ประสบการณ์บางอย่างนั้นจะได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม¹

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาจะดำเนินไปไม่ได้ ถ้าไม่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน วัตถุประสงค์ เป็นเสมือนทิศทางของการดำเนินการทั้งหลาย เฟรดเคอริค (Robert W. Frederick) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สมบูรณ์ จะต้องมียุคมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักศึกษา สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
2. เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในตนเอง (Self-direction)
3. เพื่อให้รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน
4. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนักศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้สำนึกในการปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ
6. เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของนักศึกษา
7. เพื่อส่งเสริมแรงขับที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษา
8. เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ในสถาบัน²

พรakash (V. Prakash) ได้สรุปเรื่องของจุดมุ่งหมายกิจกรรมนักศึกษาไว้เช่นเดียวกัน โดยเสนอความคิดว่า จุดมุ่งหมายรวมของกิจกรรมศึกษาน่าจะประกอบด้วย

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของบุคคล
2. เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบให้สูงขึ้น และเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ใน

สมพงษ์ ประทุมทอง, "กิจกรรมที่ถูกลืมของข้ามนิสิต," ใน ขวัญ 15 (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 33-36.

² Robert W. Frederick, The Third Curricular (New York: Appleton Century Crofts, Inc, 1959), pp. 51-52.

1
อนาคต

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

การแยกประเภทของกิจกรรมนักศึกษา อาจจำแนกได้ตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละ
อย่าง หรือรวบรวมไว้ให้มีลักษณะเป็นหมวดหมู่ได้ เช่น

พราคาศ (V. Prakash) ได้แยกกิจกรรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมทางด้านส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า เช่น การปาฐกถา การอภิปราย
การโต้วาที เป็นต้น

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดง เช่น การแสดงละคร เป็นต้น

3. กิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประเภทงานรื่นเริง เต้นรำ

การจัดทัศนาวจร ฯลฯ

4. กีฬา และดนตรี

5. ชุมนุมทางวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ

6. กิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น การช่วยเหลือชุมชน การช่วยเหลือ
ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ประสภภัยต่าง ๆ

7. โครงการระหว่างมหาวิทยาลัย

8. โครงการช่วยเหลือพิเศษต่าง ๆ²

¹ V. Prakash, "Student Extra-Curricular Activities," in
Student Problem in Southeast Asian Universities. (Bangkok: Prachandra Printry
Press, 1969), p. 113.

² Ibid.

ส่วนพิณฑิพย์ บริบูรณ์สุข ก็ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนักศึกษาตามลักษณะเนื้อหาของกิจกรรม หรือกระบวนการที่กำลังนี้

1. การจัดชุมนุมต่าง ๆ ตามลักษณะเนื้อหาของกิจกรรม ได้แก่
 - กิจกรรมทางกีฬา เช่น ชุมนุมฝึกป้องกันตัว ฝึกยู่นำ ฯลฯ
 - ศิลปะ เช่น ชุมนุมดนตรี วาดภาพ ถ่ายรูป ฯลฯ
 - กิจกรรมทางภาษาและวรรณกรรม เช่น ชุมนุมนักประพันธ์ ปรากฏาโต้วาที ฯลฯ
 - กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชีววิทยา ฯลฯ
 - กิจกรรมทางอาชีพเกษตร คหกรรม ฟานิชย์ และอุตสาหกรรม เช่น ชุมนุมเลี้ยงปลา กววยไม้ ถนอมอาหาร โตตอบจดหมาย พิมพ์ดีด ฯลฯ
 - กิจกรรมด้านสวัสดิการและการสมาคม เช่น ลูกเสือ อนุภาษาต ยู่กสิกร การจัดงานเลี้ยง มารยาทการสมาคม ฯลฯ
2. การจัดกิจกรรมตามกระบวนการ จัดเป็นครั้งคราวเพื่อช่วยพัฒนาสังคม เช่น การจรรยา การรักษาความสะอาด อนุรักษ์ธรรมชาติ การป้องกันยาเสพติด การช่วยสังคมยามฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้
3. การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญ เช่น วันสำคัญทางประวัติศาสตร์ วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย วันสำคัญของไทย
4. การศึกษานอกสถานที่ เป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่น่าจะจัดขึ้นได้ทั้งในระหว่างปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน หรือระหว่างวันหยุดและวันสัปดาห์ ควรเลือกสถานที่ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงเวลาในการเดินทาง ยานพาหนะ ความปลอดภัย และค่าใช้จ่าย
5. กิจกรรมในชั่วโมงประจำวัน (homeroom) เป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับการพบปะระหว่าง อาจารย์-นักศึกษา เพราะตามปกติไม่ค่อยได้พบกันเป็นประจำเหมือนนักเรียน

ระดับประถมและมัธยมศึกษา จึงควรใช้เวลาในสหประชาชาติ อบรม แนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การเรียน อาชีพ การคบเพื่อน ความประพฤติ สวัสดิการ การแก้ปัญหาต่าง ๆ¹

การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ทัศนคติต่อกิจกรรมประเภทนั้น สภาพความต้องการ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้แก่ แอสติน (A.W. Astin) ได้สำรวจพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาจำนวน 60,505 คน เพื่อมุ่งบรรยายสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่รับรองวิทยะฐานะแล้ว จำนวน 246 แห่ง ได้สรุปข้อค้นพบ ดังนี้

1. พฤติกรรมนิสิตนักศึกษามีทั้งสิ้น 15 แบบ เช่น พฤติกรรมแข่งขันกับพฤติกรรมร่วมมือ เป็นต้น
2. สัดส่วนของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแปรผันจากสถาบันหนึ่งไปสู่อีกสถาบันหนึ่ง กล่าวคือ ในกิจกรรมประเภทเดียวกัน ปรากฏว่าในสถาบันนี้เกือบไม่มีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเลย แต่ทว่า ในสถาบันอื่น นิสิตนักศึกษาเกือบทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมประเภทเดียวกันนี้² ส่วนข้อค้นพบในประเทศเรานั้น จำนวน ผลบุญ ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบองค์ประกอบทางค่านิยมธุรกิจ การปรับตัว และกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษา ชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2515 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมในวิทยาลัยนั้น นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งแสดงว่าการเข้าร่วมกิจกรรมในวิทยาลัย แม้จะ

¹ พงษ์พิชญ์ บริบูรณ์สุข, "กิจกรรมสำหรับนักศึกษา," หน้า 17-18.

² A.W. Astin, "The Methodology of Research on College Impact,"

มีผลต่อการเรียนอยู่มาก แต่ถามมากเกินไปก็อาจเป็นผลเสียได้¹

การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์ ขอมเกิดจากการบริหารกิจกรรมนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การบริหารกิจกรรมศึกษามือองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

วิลเลียมสัน (Yeagar A. Williamson) ได้เสนอโครงสร้างการจัดองค์การบริหารกิจกรรมนักศึกษาไว้ 4 รูปแบบคือ

1. แบบรวม (Unitary) เป็นแบบที่แผนกหรือบริการต่าง ๆ ขึ้นตรงต่อหัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบเพียงคนเดียว และหัวหน้าหน่วยนี้จะต้องขึ้นตรงต่อสถานศึกษา
2. แบบคู่ (Dual) เป็นแบบหน่วยงานตามลักษณะพิเศษของผู้รับบริการ โดยแบ่งเป็นฝ่ายชาย-หญิง ที่มีหัวหน้ารับผิดชอบ 2 ฝ่าย มีการประสานงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น
3. แบบอิสระ (Pluralistic) เป็นแบบที่แผนกหรือบริการต่าง ๆ แยกเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อกัน แต่มีการประสานงานกัน เช่น การทดสอบทางจิตวิทยาที่ขึ้นกับแผนกจิตวิทยา คณะคิฝ่ายชายก็รับผิดชอบนักศึกษาชาย คณะคิฝ่ายหญิงก็รับผิดชอบนักศึกษาหญิง
4. แบบแยกแยกแผนกและกระจายอำนาจ (Departmentalized and Decentralized) แบบที่แยกแผนกหรือบริการต่าง ๆ เป็นอิสระในการดำเนินการของตนเอง และขึ้นตรงต่อหน่วยงานกลาง ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสูง²

องค์การนักศึกษา ปรัชญาของการจัดตั้งองค์การนักศึกษานั้น คือความพยายามที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนประสบการณ์แบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และโครงสร้างการบริหารมัถึ

¹จ้านง ผลบุญ, "การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางค่านิยมธุรกิจการปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาชั้น ป.กศ.ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2515 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประถามมิตร, 2515), หน้า 104-105.

²Yeagar A. William, Administration and Pupil (New York: Haper & Row, Publisher, 1959), pp. 80-81.

ลักษณะใกล้เคียงกัน

ในเรื่องเกี่ยวกับองค์การนักศึกษานั้น เกือบจะทุกสถาบันได้มีนโยบายที่จะพิจารณาถึงหน้าที่ที่ถูกต้องขององค์การนักศึกษา สถาบันส่วนใหญ่ต้องการให้องค์การนักศึกษามีคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาจัดเตรียมคนและสถานที่ทำงาน องค์การนักศึกษามักมีพื้นฐานมาจากตัวแทนที่ตอบสนองต่อการรับรองขององค์การนักศึกษา ในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ นโยบาย การควบคุม และการแบ่งแยกหน้าที่ หลายสถาบันให้ความสำคัญต่อค่านิยมทางการศึกษาในแง่ของเสรีภาพและความรับผิดชอบขององค์การนักศึกษา นโยบายต่าง ๆ มักจะได้รับจากการถ่ายทอดเป็นระบบและส่วนใหญ่จะถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร และการทบทวนนโยบายมักทำโดยผู้บริหารมากกว่าคณะกรรมการ ปัญหาเรื่องการฝ่าฝืนนโยบายมีน้อย แต่ถาเกิดขึ้น ผลของมันก็คือการลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ การตัดสิทธิ์พิเศษ เช่นเดียวกับองค์การทั่วไป¹

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้ศึกษาองค์การนักศึกษาของมหาวิทยาลัยน่านยัง พบว่า องค์การนักศึกษาของมหาวิทยาลัยน่านยังตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษาร่วมมหาวิทยาลัย ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และการทำงานร่วมกันของนักศึกษา ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมทางค่านิยมทางวิชาการ และนันทนาการที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของนักศึกษา ตลอดจนจัดกิจกรรมที่ให้สวัสดิการแก่นักศึกษาด้วยกัน²

¹Peter H. Armacost, "Student Personnel Administration Policies," in Handbook of College and University Administration, ed. Asa S. Knowles (New York: McGraw-Hill Book Company, 1970), pp. 7-29.

²วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, มหาวิทยาลัยน่านยัง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 84.

สถานักศึกษา สถานักศึกษามีลักษณะการบริหารงานหลายแบบ ซึ่งเรียกว่า "สภา" โดยปกติแล้ว สภาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เป็นตัวแทนของสมาชิกทั้งหมด งานหลักของสภาคือการรักษาสัญญา กฎเกณฑ์ หรือข้อตกลงต่าง ๆ เกี่ยวกับนักศึกษ สภาจะทำหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ สมาชิกของสภาจะต้องมีความเข้าใจและติดต่อกับประธานงานกัน พยายามกระจายงานให้ มีลักษณะและขบวนการแบบประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจของนักศึกษส่วนใหญ่

โครงสร้างของสถานักศึกษานั้น ประกอบด้วยตัวแทนจากนักศึกษาทั้งหมดและองค์การนักศึกษา แต่สภาไม่ได้เป็นตัวแทนของนักศึกษาโดยแท้จริงแล้วจะทำให้สภาอ่อนแอ เป็นผลเสียต่อนักศึกษาทั้งหมดและต่อสถาบันด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรละเลย แม้ว่ารูปโครงสร้างของสภานี้จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อนักศึกษาก็ตาม ยังต้องอาศัยการบริหารสภาที่ดีด้วย แต่อาจจะไม่เท่ากับระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องหาตัวแทนที่ยึดมั่นต่อส่วนรวมในมากที่สุด เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาคำเนินไปอย่างไคผล¹

ชูศักดิ์ เทียงตรง ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสถานิสถักศึกษาไทยว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดที่จะปกครองตนเองของนักศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตีความกันว่า จะปกครองตนเองได้ขนาดไหน มีขอบข่ายแห่งอำนาจแค่ไหน ควรที่ผู้บริหารบ้านเมืองตกลงกัน และควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของสถานิสถักศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้ดำเนินการตามครรลองที่ถูกต้อง ฝ่ายผู้บริหารก็สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรืออยู่ในขอบเขตหรือไม่เพียงใด²

¹ James P. McIntyre, "Governing the Student Community," in Handbook of College and University Administration, ed. Asa S. Knowles (New York: McGraw-Hill Book Company, 1970), pp. 7-196-197-

² ชูศักดิ์ เทียงตรง, "สถานิสถักยังเป็นปัญหาในสังคมมหาวิทยาลัย," สยามรัฐ (3 มีนาคม 2522): 5.

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษา

ในเรื่องที่เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษานี้เป็นสิ่งที่มักเป็นปัญหาคือ หน้าที่และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา มีอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวนไม่น้อยที่ยังสับสนเกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างไรก็ตาม การกำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในทุกสถาบันมักจะเน้นในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติของวิทยาลัยครู เชียงราย ระบุหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า

1. ให้คำปรึกษาแนะนำและดูแลความเรียบร้อยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของสโมสร สภา หรือชมรม ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย และข้อบังคับของวิทยาลัย
2. เสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสโมสร สภา หรือชมรม แล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการพิจารณาของวิทยาลัย
3. เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย หรือแนวการปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อวิทยาลัย
4. เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหารสโมสร สภา หรือชมรม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง
5. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่วิทยาลัยมอบหมาย¹

พิณพิพย์ บริบูรณ์สุข กล่าวถึงคุณสมบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุมกิจกรรมดังนี้ คือ มีความเป็นมิตร ทำงานร่วมกับอาจารย์และนักศึกษาได้ดี เป็นที่เคารพนับถือของอาจารย์และนักศึกษา สามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ปรึกษาของสถาบันในเรื่องกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีมนุษยสัมพันธ์ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี²

¹วิทยาลัยครู เชียงราย, ระเบียบข้อบังคับสำหรับนักศึกษาว่าด้วยธรรมเนียมปฏิบัติของวิทยาลัยครู เชียงราย (เชียงใหม่: วิทยาลัยครู เชียงราย, 2522), หน้า 20.

²พิณพิพย์ บริบูรณ์สุข, "กิจกรรมสำหรับนักศึกษา," หน้า 20.

ส่วนบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูนั้น ยูพิน ศิริพละ ได้ศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้คำปรึกษาในเรื่องกิจกรรม รวมถึงดำเนินการและวางนโยบายในการจัดกิจกรรม ติดตามผลกิจกรรม นอกจากนี้บทบาทคานถาวรเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สิ่งที่สำคัญมากคือ การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษา

การเงินของกิจกรรมนักศึกษา

กล่าวได้ว่าจตุรรวมของกิจกรรมนักศึกษาทั้งหมด อยู่ที่นักศึกษาและการเงินเป็นสำคัญ เงินทุนต่าง ๆ เหล่านี้อาจมาจากเงินที่มีอยู่เดิมและจากการบริจาค วิธีการนี้ยังคงใช้ปฏิบัติกันอยู่ แต่โดยปกติขอบข่ายงานของกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอาศัยทรัพยากรคานถาวรเงินมาสนับสนุน เงินทุนส่วนหนึ่งที่ใช้ในการจัดกิจกรรมได้มาจากเงินทุนของรัฐบาล ซึ่งเป็นรายได้ประจำและที่เก็บจากนักศึกษา ในกรณีที่สถาบันเป็นผู้เก็บเงินนั้นจะไม่เพียงพอใช้จ่าย รัฐบาลจึงต้องให้ความช่วยเหลือเสมอ

เงินของสถานศึกษาต้องผ่านการพิจารณาหลายอย่างในการใช้จ่ายเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ สถาบันจะต้องพยายามหาเงินมาสนับสนุนเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างไคผล ส่วนการแถลงผลการใช้จ่ายเงินนั้นก็จะต้องกระทำหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นไปแล้ว หลักการเหล่านี้นับว่ามีประโยชน์ แต่เนื่องจากความต้องการทางการศึกษามีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นสถาบันจึงต้องหาแหล่งเงินทุนที่แน่นอนไวควย

¹ ยูพิน ศิริพละ, "บทบาทและความรับผิดชอบจากอาจารย์ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 161-162.

² Lee C. Deighton, ed. The Encyclopedia of Education Vol. 8 (New York: The Macmillan Company and The Free Press, 1971), p. 497.

ตามระเบียบของสภาการฝึกหัดครู ว่าด้วยเงินค่ากิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2519 ได้กำหนดลักษณะการใดมาซึ่งเงินค่ากิจกรรมดังต่อไปนี้

1. เงินที่เรียกเก็บจากนักเรียนนักศึกษาตามระเบียบนี้
2. เงินที่มีผู้บริจาคให้แก่องค์การนักศึกษา หรือชุมนุมต่าง ๆ
3. เงินที่ได้มาจากการจัดกิจกรรมของนักศึกษา หรือชุมนุมต่าง ๆ
4. เงินผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินค่ากิจกรรม

เงินค่ากิจกรรมดังกล่าว จะใช้จ่ายได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. พิธีกรรมทางศาสนา
2. งานประจำปีของทางราชการ
3. การกีฬา
4. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา
5. การสวัสดิการและการกุศล

การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา

การประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลจากการประเมินผลจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่จะได้สำรวจความสนใจ ความต้องการของสมาชิก และขอบกพร่องต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ขอมูลไถ่ความ เป็นจริงมากที่สุด ควรจะประเมินจากบุคคลทุกกลุ่มที่มีส่วนรับรู้หรือร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ เช่น

¹สภาการฝึกหัดครู, "ระเบียบสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยเงินค่ากิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาในวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2519" (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2519).
หน้า 1. (อัครสำเนา)

1. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อสรุปผลโครงการ ศึกษาความสำเร็จและขอรับรองใน
การจกค่านินการ

2. สุ่มสมาชิกให้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจกกิจกรรม
3. รับฟังข้อคิดเห็นจาก ครู - อาจารย์ ซึ่งมีความสนใจในการจกกิจกรรม
4. รับฟังการวิเคราะห์ผลงานจากผู้บริหาร หลังจากที่สรุปเสนอผลโครงการแล้ว

การประเมินผลการจกกิจกรรมควรวาง เกณฑ์และแบบฟอร์ม เหมือนกันทุกชมรม ควรทำดังนี้

1. ประเมินผลการจกกิจกรรมทุกครั้ง
2. สรุปประเมินผลการจกกิจกรรมก่อนสิ้นปีการศึกษา เพื่อเสนอให้วิทยาลัยได้ทราบผล

การดำเนินงานพร้อมกับบัญชีรับ-จ่าย

การประเมินผลทุกครั้งจะต้องมีรายงานสรุปผลการประเมินไว้ เป็นหลักฐาน¹

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยได้รวบรวมในส่วนที่เป็นทัศนคติ
และความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมนักศึกษา และผลการวิจัยในสถาบันผลิตครูทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ
ดังนี้

การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

มีผลงานวิจัยที่พอรวบรวมมาได้ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะขอเสนอเป็น
ลำดับไปดังนี้

¹วัน นอร์ มะทา, "การประเมินผลการจกกิจกรรมเสริมหลักสูตร" ใน กิจกรรม
เสริมหลักสูตร ทฤษฎี และปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: โอเคียนส์โตร์, 2523), หน้า 18.

คาลิชและเบิร์ตส์ (S.A. Kalish and G.T. Berts) ได้สำรวจทัศนคติของ นักศึกษาต่องิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาวาย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า พบว่า การมีความรู้และความสนใจ ในกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำ และการมีทัศนคติที่ดีต่องิจกรรมนักศึกษา¹

โดแนลด์ (Elmer Donald) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์และ สมาชิกสภามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในรัฐเวอร์จิเนีย 5 ประเภท คือ การปกครองนิสิต กิจกรรมสภานิสิต กิจกรรมการพิมพ์ กิจกรรมความสนใจพิเศษ และการ บริการสังคม กลุ่มตัวอย่างมาจากวิทยาลัยชุมชน 5 แห่ง สุ่มจากนักศึกษารายละ 10 อาจารย์ รายละ 25 และสมาชิกสภาวิทยาลัยทั้งหมด พบว่า คณะกรรมการที่เข้ามาเป็นผู้ปกครองนักศึกษาควร มาจากการเลือกตั้ง สถานักศึกษาคควรมีรูปแบบการจัดเหมือนกันหมด กิจกรรมการพิมพ์ควรจะเป็นการ ออกหนังสือและวารสาร กิจกรรมความสนใจพิเศษจัดแตกต่างกันมากในแต่ละวิทยาลัย ส่วนกิจกรรม บริการสังคมทุกวิทยาลัยทำไม่ได้ตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัยคือ คณะกรรมการ ปกครองนักศึกษาควรจะรู้และเข้าใจบทบาทของตนมากกว่านี้ ทางวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ มาก โครงการของสถานักศึกษาคควรรได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดองค์การควย และ กิจกรรมทุกประเภทควรเป็นไปตามความต้องการของนักศึกษาส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมประเภทบริการสังคม ควรมีการอบรมและให้ความรู้แก่นักศึกษาโดยเฉพาะ²

¹ S.A. Kalish and G.T. Berts, "A Servey of Attitudes Toward Campus Activities at The University of Hawaii," The Personnel and Guidance Journal 39(1966): 292-293.

² Elmer Donald, "A Comparative Study of The Opinions of Students, Faculty, and Local Board Members Regarding The Appropriate Elements of Student Activities Programs in Metropolitan Virginia Community College," Dissertation Abstracts International 35(October 1974): 1882-A.

สำหรับในประเทศไทย สายันท์ บูรณไทย ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาที่มีต่อองค์การนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2518 ผู้บริหาร ร้อยละ 25 อาจารย์ร้อยละ 10 นักศึกษาร้อยละ 10 พบว่า ทัศนคติของผู้บริหาร อาจารย์ และ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิคพายัพ และวิทยาลัยพลศึกษา เชียงใหม่ ที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การนักศึกษานั้นไม่แตกต่างกัน ส่วนวิทยาลัยอาชีวอื่น ๆ เช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตร และวิทยาลัยพายัพแตกต่างกัน สำหรับทัศนคติตอบทบาทของ องค์การนักศึกษาโดยทั่วไปทั้ง 3 กลุ่มมีทัศนคติต่างกัน ข้อเสนอนี้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์การ ทั้ง 3 กลุ่ม มีทัศนคติในลักษณะนิมาน เกี่ยวกับองค์การนักศึกษาควรลดกิจกรรมภายนอกให้น้อยลง และให้ความสำคัญกับกิจกรรมภายในให้มากขึ้น ควรที่ทบวงมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสัมมนาผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์การนักศึกษา และการดำเนินงานของ องค์การนักศึกษาด้วย ส่วนเรื่องเงิน ควรให้องค์การนักศึกษากำหนดระเบียบการใช้จ่ายเงินให้ รัดกุมขึ้น สำหรับสถานที่หรือสำนักงานขององค์การนักศึกษา ควรที่ผู้บริหารจะได้พิจารณาปรับปรุงให้มี สภาพที่ดีขึ้น พอที่จะเป็นศูนย์ของการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้

กิจกรรมนักศึกษาในสถาบันเสลิทครู

การศึกษาและวิจัย เรื่องกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันเสลิทครู ได้มีผู้ทำการศึกษาและ วิจัยไว้ ดังนี้

กู๊ดแมน (Michael Goodman) ได้สำรวจและประเมินผลการจัดและดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ระหว่างปี ค.ศ. 1908-1954 โดยใช้แบบ สอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4

1 สายันท์ บูรณไทย, "การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาที่มี ต่อองค์การนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนก วิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 92.

ของวิทยาลัย ผลปรากฏว่า ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรม นักศึกษาเป็นที่พอใจ โดยเฉพาะกิจกรรมการปฐมนิเทศ การบริการอาหาร กิจกรรมเสริมหลักสูตร บริการหางาน และการช่วยเหลือทางการเงิน ส่วนนักศึกษาเห็นว่า กิจกรรมการปฐมนิเทศนักศึกษา ใหม่ บริการที่พักอาศัย กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการจัดหางานนั้นดำเนินไปอย่างน่าพอใจ

สำหรับในประเทศไทยนั้น ลัดดา โกลด์สตีร์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการ ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาคปกติและภาคค่ำ ปีการศึกษา 2519 เพื่อการจัดบริการนักศึกษาในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า ในด้านกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาต้องการจะทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนที่วิทยาลัยตั้งอยู่ ต้องการคำแนะนำการมาก เช่น กิจกรรมบันเทิง กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะไม่เพียงพอ นักศึกษายังขาดอุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรมนักศึกษา โดยเฉพาะอุปกรณ์กีฬา ต้องการรวมกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ วิทยาลัยมีกิจกรรมนักศึกษาน้อยเกินไป และไม่ส่งเสริมการกีฬาอย่างจริงจัง และวิทยาลัยควบคุมการจัดกิจกรรมนักศึกษามากเกินไป

ในเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลาง ประทับ นิลพั่งงา ได้สำรวจความคิดเห็นจากวิทยาลัยครู 6 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง 903 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า (1-5) เลือกเพียงค่าตอบเดียว และสำรวจเกี่ยวกับ กิจกรรมนักศึกษา 7 ด้านคือ คณะกรรมการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา สถานที่อุปกรณ์และระเบียบ กฎเกณฑ์ การเงิน วัสดุประสงค์ กิจกรรมที่จัด และการประเมินผลกิจกรรม พบว่า ความคิดเห็น ของอาจารย์และนักศึกษาไม่แตกต่างกัน มีความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ความคิดเห็นของ

¹ Michael Goodman, "An Evaluation Survey of The Student Personnel Program at The New Jersey State Teacher's College at Monclair 1908-1954." Dissertation Abstracts, Vol. 19, No. 2, 1957, p. 260-A.

² ลัดดา โกลด์สตีร์, "การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคปกติและภาคค่ำ ปีการศึกษา 2519" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 63.

อาจารย์และนักศึกษาในแต่ละสถาบันแตกต่างกัน และยิ่งพบว่า ชั้น ปี และเพศ ของนักศึกษามีได้ทำให้
 ความคิดเห็นของนักศึกษาแตกต่างกัน สำหรับปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับกิจกรรมในแต่ละสถาบันนั้น
 มีส่วนที่อาจารย์และนักศึกษาแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สามารถมองเห็นปัญหาในสิ่งต่าง ๆ
 คือ

1. สถาบันรับโครงการกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่อาจารย์และนักศึกษาไม่เข้าใจหน้าที่อย่าง
 แท้จริง
2. สถาบันไม่แน่ใจในวิถีทางประชาธิปไตย ขาดความเชื่อในความสามารถของนักศึกษา
 ในการวางแผน การตัดสินใจ และความรับผิดชอบ
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักศึกษา มีขอบเขตจำกัดมาก เพราะมีระเบียบกฎเกณฑ์
 ไม่เปิดโอกาสทั่วไป
4. กิจกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องการแข่งขันมากเกินไป
5. กิจกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร
6. ขาดการประเมินผลในแง่ความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายพื้นฐาน
7. สถาบันฝึกหัดครูไม่มีการเตรียมอาจารย์ใหม่ ในการจะไปรับผิดชอบกิจกรรมนักศึกษา
8. อาจารย์ที่รับผิดชอบ ไม่ได้รับความสนใจในการพิจารณาชั่วโมงการทำงาน¹

นอกจากการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัย
 ครูส่วนกลางแล้ว สามารถ คงสะอาด ได้สำรวจในวิทยาลัยครูภาคใต้ 5 แห่ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง
 เป็นอาจารย์ 128 คน และนักศึกษา 510 คน รวม 638 คน สำหรับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สุ่ม
 จากนักศึกษาชั้น ป.กศ.สูงปีที่ 1 และ 2 โดยไม่คำนึงถึง เพศ อายุ และชั้นปี พบว่า ความคิดเห็น

¹ ประคัม นิลพั่งงา, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาใน
 วิทยาลัยครูส่วนกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 126-129.

ของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้แตกต่างกันในด้าน การบรรจุ
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม และด้านการดำเนินงาน ส่วนด้านความต้องการและด้านปัญหาในการจัด
กิจกรรมนักศึกษา ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์
และนักศึกษาในแต่ละสถาบันนั้น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้ง 4 สถาบัน และพบว่า กิจกรรมนักศึกษา
ส่วนใหญ่ได้รับผลสำเร็จดี มีปัญหาในเรื่องความเข้าใจในการขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน ความร่วมมือของ
อาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษายังมีน้อยไป นอกจากนั้นจำนวนวัสดุอุปกรณ์ยังมีไม่
เพียงพอแก่ความต้องการด้วย

ประวัติความเป็นมาของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ

การศึกษาพื้นฐานและความเป็นมาของวิทยาลัยครูแต่ละแห่งต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมมา
จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากเอกสาร และหนังสือ เพื่อประกอบการศึกษาและวิจัย จึงขอเสนอตาม
ลำดับไปดังนี้

วิทยาลัยครูนครสวรรค์

วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2465 เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูมูลมณฑล
นครสวรรค์" ประจำมณฑลนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 10๕ ไร่

ในปี พ.ศ. 2472 ได้ย้ายไปอยู่ที่ตำบลวัดเขาของลม บริเวณเชิงเขาภม ตำบลปากน้ำโพ
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากนำท่วมทุกปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ก็ได้ยุบเลิกไปรวม
กับโรงเรียนฝึกหัดครูมอญชยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะมณฑลนครสวรรค์ยุบไปรวมกับมณฑล
อยุธยา แต่ในที่สุดก็ย้ายมาอยู่ที่เดิม ตั้งเป็นโรงเรียนประถมเกษตรกรรม จังหวัดนครสวรรค์ และ

¹ สามารถ คงสะอาด, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา
ในวิทยาลัยครูภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 159-163.

ทั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดฝึกหัดครูประชาบาล (ป.บ.) โดยเพิ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พิเศษในเวลาต่อมา

โรงเรียนได้เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูมูล และฝึกหัดครูประถม และเปลี่ยนชื่อเป็น "ฝึกหัดครูนครสวรรค์" เปิดรับนักเรียนระดับ ป.กศ.รุ่นแรกเมื่อปี พ.ศ. 2498 ต่อมากรมการฝึกหัดครูโดยความร่วมมือกับสำนักงบประมาณปรับปรุงและก่อสร้างอาคารต่าง ๆ โดยได้รับอนุมัติเงินจำนวนหนึ่งเพื่อปรับปรุงพื้นที่ถนนภายใน อาคารเรียน หอประชุม บ้านพักครู บ้านพักคณาธิการโรงเรียน รวมทั้งสิ้นเป็นเงินประมาณสองล้านบาทเศษ

วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2511 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูประถม (ป.ป.) เรียนเวลา 1 ปี ขึ้นอีกประเภทหนึ่งโดยรับผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และในปีนี้ได้เปิดรับนักเรียนภาคนอกเวลาเข้าเรียนด้วยทั้งระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.ชั้นสูง ในปัจจุบันวิทยาลัยครูนครสวรรค์เปิดสอนถึง ระดับปริญญาตรี¹

วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก

วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน "เฉลิมขวัญสตรี" ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดพิษณุโลก กล่าวคือ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2466 มีชื่อว่า โรงเรียนสตรีประจำมณฑลพิษณุโลก "เฉลิมขวัญสตรี" ต่อมา พ.ศ. 2476 เปิดแผนกฝึกหัดครูขึ้นรับนักเรียนที่สอบได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6 เพิ่มวิชาครูเข้าอีก 1 วิชา เรียนครบ 3 ปี สอบได้ประโยคครูมูล นักเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรกมี 8 คน

¹ กรมการฝึกหัดครู, ประวัติศาสตร์และวิทยาลัยครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517), หน้า 80-81.

พ.ศ. 2477 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดขึ้นอีกประเภทหนึ่ง รับนักเรียนที่สอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 3 มาเรียนตามหลักสูตรมัธยมปีที่ 4-5 กับวิชาครู เรียนครบ 2 ปี สอบได้ประโยคครูประกาศนียบัตรจังหวัด

พ.ศ. 2486 แผนกฝึกหัดครูไคแยกออกจากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี เป็นอีกโรงเรียนหนึ่งต่างหาก ชื่อว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูพิษณุโลก"

พ.ศ. 2498 กรมการฝึกหัดครู ได้ปรับปรุงหลักสูตรของนักเรียนฝึกหัดครูใหม่ ผู้ที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครู จะต้องสอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูพิษณุโลก จัดเฉพาะการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (บ.กศ.) และมีโครงการที่จะเปิดการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงต่อไป ในปีนั้นเอง จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้อนุมัติเงินจำนวน 5,000,000 บาท (ห้าล้านบาทถ้วน) ให้สร้างโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูที่แยกจากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2499 มีชื่อว่า "โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูพิบูลสงคราม"

โรงเรียนฝึกหัดครูพิบูลสงครามได้ดำเนินการสอนนักเรียนฝึกหัดครู และมีนักเรียนเพิ่มจำนวนขึ้นตามลำดับ เมื่อ พ.ศ. 2502 กรมการฝึกหัดครูซื้อที่ดินจากกองทัพอากาศ จำนวน 120 ไร่ เป็นเงิน 600,000 บาท (หกแสนบาทถ้วน) เพื่อสร้างหอพักชายและหญิง และบ้านพักอาจารย์เพิ่มเติม

พ.ศ. 2504 โดยฐานะเป็นวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม เปิดการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

พ.ศ. 2505 ทางวิทยาลัยได้รับอนุมัติให้เปิดโรงเรียนสาธิต ชั้นประถมศึกษาขึ้นในบริเวณวิทยาลัย โดยได้รับความช่วยเหลือจาก "ชุมชน" ให้เงิน 265,000 บาท (สองแสนหกหมื่นห้าพันบาทถ้วน) เพื่อสร้างอาคารเรียน

ปัจจุบันเปิดการศึกษาถึง ระดับปริญญาตรี

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ เดิมชื่อ "โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดอุตรดิตถ์ จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2479 ในที่ดินราชพัสดุ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 46 ไร่ ระยะเวลาอาคารเพียง 3 หลัง คืออาคารเรียน หอนอน และโรงอาหาร เปิดรับนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) จากผู้ที่จบมัธยมปีที่ 6 เรียน 2 ปี จบหลักสูตร

พ.ศ. 2484 โรงเรียนต้องปิด เนื่องจากประเทศเข้าสู่สงคราม และเมื่อ 17 กรกฎาคม 2487 นายทองอินทร์ บัณฑิตรานนท์ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ และเนื่องจากอยู่ในระหว่างสงคราม จึงอพยพนักเรียนไปอำเภอลับแล ปีนี้ไม่มีการสอบได้

พ.ศ. 2489 เปิดรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรครูประชาบาล (ป.บ.) ชั้นอีกระดับหนึ่ง วันที่ 5 สิงหาคม 2491 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรดิตถ์" เปิดรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรครูมูล (ป.) อีกระดับหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2493 ต่อมา พ.ศ. 2497 ยกเลิกหลักสูตรประกาศนียบัตรจังหวัด และเปิดรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) แทนในปี พ.ศ. 2498

วันที่ 25 พฤษภาคม 2511 ฐานะเป็น "วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์" เปิดสอนถึงระดับ ป.กศ.สูง และกระทรวงการคลังได้อนุญาตให้ใช้ที่ดินการพัสดุเพิ่มเติมอีก เป็นเนื้อที่ 187 ไร่ 1 งาน 79 ตารางวา

วันที่ 1 กันยายน 2512 เปิดรับนักเรียนภาคนอกเวลา ทั้งระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง และในปัจจุบันวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี

วิทยาลัยครูลำปาง

ความคิดที่จะจัดตั้งวิทยาลัยครูลำปาง ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ในสมัยที่ นายสุวิทย์ กัลยารัตน์กุล อธิบดีศึกษาธิการจังหวัดลำปาง ได้ทำเรื่องเสนอกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาวันที่ 1 เมษายน 2512 นายทรงชัย เจตะบุตร อธิบดีศึกษาธิการจังหวัดลำปาง ได้ทำเรื่อง เสนอกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้ง โดยได้ทำเรื่องเสนอที่ดินที่จะใช้ก่อตั้งวิทยาลัย จำนวน 2 แปลง คือที่บ้านนาบ่อโต จำนวน 470 ไร่ และที่บ้านหนองหัวพอก ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วันที่ 27 มิถุนายน 2512 นายบุญถิ่น อัตถากร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรม การฝึกหัดครู ได้เดินทางมาตรวจที่ดินบริเวณหมู่บ้านหนองหัวพอก ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง และจากนั้นเรื่องก็เงียบไปชั่วคราว จนถึงวันที่ 20 มกราคม 2514 นายสำโรจน์ บัวศรี อธิบดีกรมการฝึกหัดครูในสมัยนั้น ได้มีหนังสือที่ ศธ.0303/579 ลงวันที่ 20 มกราคม 2514 แจง ให้จังหวัดทำเรื่องกรมสิทธิที่ดินที่บ้านหนองหัวพอก ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตาม จำนวนที่รายงานไปครั้งแรก 460 ไร่ ทางจังหวัดได้อนุมัติและสำรวจ ออกไปสำรวจ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2514 คณะสำรวจได้แบ่งแยกที่ดินออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหมู่บ้านพักอาศัย และ เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งมีประมาณ 270 ไร่ จากนั้นคณะสำรวจได้พยายามขยายบริเวณที่ดินที่จะ ใช้เป็นวิทยาลัยครูนี้ออกไปทางทิศใต้ตามแนวถนนสายแม่ทะ-ศรีชุม จนถึงประมาณหลักกิโลเมตรที่ 7.300 ม. ทางจังหวัดลำปางจึงได้มีหนังสือแจ้งให้ที่ดินจังหวัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจรังวัด ร่วมกับคณะของแผนกศึกษาธิการจังหวัด จากการสำรวจอย่างละเอียด ซึ่งต่อมาราษฎรที่เป็นเจ้าของที่ดินเหล่านั้นยกให้เป็นกรรมสิทธิ์เพื่อจัดสร้างวิทยาลัยครู

เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2514 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งวิทยาลัยครูลำปาง และได้แต่งตั้งให้นายไอศาร โรจนทิมัญ อาจารย์เอกวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์เป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่วิทยาลัยครูลำปาง ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2514 และการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ

ของวิทยาลัยได้เริ่มลงมือก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม 2514 และเปิดสอนเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2515 โดยเปิดเฉพาะชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งภาคปกติและภาคนอกเวลา

ปีการศึกษา 2516 วิทยาลัยมีนักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ทั้งภาคปกติและภาคนอกเวลา ปัจจุบันวิทยาลัยครูลำปางเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี¹

วิทยาลัยครูเชียงใหม่

วิทยาลัยครูเชียงใหม่เดิมมีชื่อว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรกสิกรรม มณฑลพายัพ" ตั้งอยู่ที่ถนนสายเชียงใหม่-ฝาง (ถนนโชตนา) ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 80 ไร่

วันที่ 1 เมษายน 2467 เริ่มปลูกสร้างอาคารเรียนและหอนอน เป็นเรือนไม้ชั่วคราวและโรงอาหาร คุ้มเงินทุนที่ยืมมาจากเงินรายได้ของโรงเรียนรัฐบาลมณฑลพายัพ และเปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2467

พ.ศ. 2485 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสามัญและเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลพายัพ" จัดแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ฝึกหัดครูมูลสามัญ ฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด และฝึกหัดครูประชาบาลหรือมัธยมพิเศษ

พ.ศ. 2478-2488 ท้องหยุดสอน เนื่องจากสงครามมหาเอเชียบูรพา เริ่มเปิดการศึกษาใหม่ในปี พ.ศ. 2489 ต่อมาเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่"

¹กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู, หน้า 91-93.

แต่ระบบการศึกษาคงจัดตามหลักสูตรเดิม และ พ.ศ. 2496 เปิดสอนระดับชั้นฝึกหัดครู-
ประถมชั้น จนกระทั่ง พ.ศ. 2498 กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนหลักสูตรประโยคครูมูล
และประโยคครูประถมเป็น ประโยคครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ต่อมากรม
การฝึกหัดครูได้จัดรวมโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูเชียงใหม่ ซึ่งเดิมเปิดสอนร่วมกับโรงเรียน
สตรีประจำจังหวัด "สตรีวัดโนนทชัยพัพ" มารวมกับโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ เพื่อจัด
การศึกษาแบบสหศึกษา

พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่
เป็นวิทยาลัยครูเชียงใหม่ และเปิดสอนชั้นฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงขึ้น
เป็นปีแรก ต่อมา พ.ศ. 2511 เปิดสอนหลักสูตร ปป. รับนักเรียนที่จบจากชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ในปัจจุบันวิทยาลัยครูเชียงใหม่ได้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี¹

วิทยาลัยครูเขียงราย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้กรมการฝึกหัดครูจัดตั้งวิทยาลัยครูเขียงรายเมื่อ
วันที่ 29 กันยายน 2516 โดยเลือกเอาบริเวณซึ่งอยู่ติดกับอ่างเก็บน้ำหนองบัว ตำบลบ้านคู
อำเภอเมือง จังหวัดเขียงราย ห่างจากถนนพหลโยธินประมาณ 1.5 กิโลเมตร และห่าง
จากตัวเมือง 8.5 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,200 ไร่ เป็นที่ตั้งวิทยาลัย ต่อมาเมื่อวันที่
10 พฤศจิกายน 2516 กรมการฝึกหัดครู ได้แต่งตั้งให้ นายบัณฑิต วงศ์แก้ว จากวิทยาลัยครู
มหาสารคาม มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ท่านได้ชักชวนประชาชนชาวบ้านคูปราบพื้นที่และ
ก่อสร้างอาคารชั่วคราวขึ้น

¹กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู, หน้า 85-89.

วันที่ 22 มีนาคม 2518 ได้เปิดอบรมเพื่อการศึกษาภาคฤดูร้อน ผู้เข้ารับกร
อบรมเป็นครูจากจังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง นับว่าเป็นการเริ่มงานในค่าน-
วิชาการเป็นครั้งแรก

วันที่ 24 พฤษภาคม 2518 เริ่มรับนักเรียนระดับ ป.กศ. เป็นรุ่นแรก ต่อมา
วันที่ 16 ธันวาคม 2519 กรมการฝึกหัดครู ได้แต่งตั้งให้นายบัณฑิต วงศ์แก้ว ไปดำรง
ตำแหน่งอธิการวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ และได้แต่งตั้งให้นายวิเชียร เมนะเหวศ มาดำรง
ตำแหน่งอธิการวิทยาลัยครูเชียงรายแทน

วันที่ 2 มีนาคม 2520 ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกายกฐานะวิทยาลัยครูเชียง
ราย เป็นวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518

ในปัจจุบันวิทยาลัยครูเชียงราย เปิดรับนักศึกษาตั้งแต่ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง และ
ระดับปริญญาตรี¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹วิทยาลัยครูเชียงราย, คู่มือนักศึกษา (เชียงราย: วิทยาลัยครูเชียงราย,
2521), หน้า 1-3.